

NVFB

Aangesloten bij KNGF

2018

NVFB Standpunt - Kwaliteitsstandaard Echografie binnen de Bekkenfysiotherapie

NVFB werkgroep:

- Nicole van Bergen (projectleider)
- Dorien Bennink
- Judith Jesterhoudt
- Petra van Nierop
- Suzanne Schelhaas
- Wilma Tempelaars
- Bas Verkes (verenigingsadviseur)
- Petra Voorham- van der Zalm

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave	2
Inleiding.....	3
1. Echografie en Bekkenfysiotherapie.....	4
2. Gebruik in de praktijk.....	5
2.1 Technische en veiligheidseisen.....	5
2.2 Privacy/Databeveiliging	5
2.3 Hygiëne en zorgvuldig handelen.....	5
2.4 Informatie voor verwijzers.....	5
2.5 Informatie voor cliënten	5
3. Opleiding	6
3.1 Opleidingskader	6
3.3 Algemeen theoretisch kader opleiding.....	6
3.3.1 Basiskennis algemene echografie.....	7
3.3.2 Functionele 2D-echografie bekkenregio.....	7
3.3.3 Praktisch kader opleiding.....	8

Geautoriseerd door:

Nederlandse Vereniging van Maag-Darm-Leverartsen

Nederlandse Vereniging voor Urologie

Nederlandse Vereniging voor Obstetrie en Gynaecologie (werkgroep bekkenbodem)

Autorisatiedatum 7-10-2018

Inleiding

Het gebruik van “rehabilitative ultrasound imaging” (RUSI ofwel: echografie) door de beroepsgroep bekkenfysiotherapeuten heeft een grote vlucht genomen. Dit biedt zowel voordelen voor de cliënt als de zorgverlener. Het gebruik door de beroepsgroep zal echter aan bepaalde voorwaarden moeten voldoen om de kwaliteit naar de cliënt te waarborgen.

In dit kader heeft de NVFB in dit standpunt de eisen met betrekking tot de benodigde opleiding en het gebruik in de praktijk beschreven, alsmede de grenzen waarbinnen echografie kan en mag worden gebruikt door de bekkenfysiotherapeut. De essentie van dit standpunt is het stellen van een kwaliteitsstandaard voor de bekkenfysiotherapeutische beroepsgroep.

Het biedt de bekkenfysiotherapeut houvast inzake de verschillende eisen in de praktijk en het benodigde opleidingsniveau om echografie op een juiste wijze in te zetten als een bekkenfysiotherapeutische interventie.

De NVFB gaat hierbij zoveel mogelijk uit van de kaders in Europees verband zoals deze worden gesteld door de European Federation of Societies for Ultrasound in Medicine and Biology (EFSUMB), de Nederlandse Vereniging voor Medisch Ultrageluid (NVMU) en de British Medical Ultrasound Society (BMUS).

Het medisch gebruik van echografie wordt door verschillende medische specialismen beoefend (geschoold van HBO tot universiteit). De echografie binnen de gezondheidszorg heeft geen certificering op medische deelgebieden. Er is behoefte aan een opleidingsstructuur om de theoretische kennis en praktische vaardigheden te kaderen en toetsen. In de opleidingsstructuur is de wens om te werken met trainees/leerlingen/studenten.

1. Echografie en Bekkenfysiotherapie

Voor gebruik van echografie door fysiotherapeuten geldt de volgende internationale definitie: *“RUSI is a procedure used by physical therapists to evaluate muscle and related soft tissue morphology and function during exercise and physical tasks. RUSI is used to assist in the application of therapeutic interventions aimed at improving neuromuscular function. This includes providing feedback to the patient and physical therapist to improve clinical outcomes. Additionally, RUSI is used in basic, applied, and clinical rehabilitative research to inform clinical practice.”*¹

Echografie kan dienen als:

- ondersteuning bij het bepalen van de bekkenfysiotherapeutische diagnose²;
- bekkenfysiotherapeutische interventie (biofeedback) ter beoordeling van het functioneren van de bekkenbodem en de bekkenregio;
- een manier voor de bekkenfysiotherapeut om veranderingen/progressie aan de cliënt te tonen ten behoeve van transparantie en therapietrouw³.

Echografie kan **NIET** dienen als:

- Diagnostiek van afwijkende bevindingen buiten het bekkenfysiotherapeutisch diagnostisch domein⁽²⁾; de bekkenfysiotherapeut dient dit expliciet te benoemen naar de cliënt. In het geval men tijdens de echografie bepaalde afwijkende bevindingen waarneemt, die het vermoeden van bijzonderheden bij de cliënt oproepen, dient men te handelen analoog aan het protocol Rode Vlaggen.

Daarnaast behoren expliciet niet tot het domein van de bekkenfysiotherapeut:

- Endo-anaale echografie en
- Inwendige vaginale echografie.

2. Gebruik in de praktijk

2.1 Technische en veiligheidseisen

De bekkenfysiotherapeut dient te allen tijde de technische kwaliteit en veiligheidseisen te garanderen van de gebruikte apparatuur.

Voor deze eisen wordt verwezen naar de Guideline for Technical Quality Assurance (TQA) of Ultrasound devices van de EFSUMB alsmede de BMUS-Safety-Guidelines-2009-revision-FINAL-Nov-2009 van de British Medical Ultrasound Society (BMUS).⁴

2.2 Privacy/Databeveiliging

De echografische gegevens van de betreffende cliënt zullen worden opgeslagen met inachtneming van de geldende regelgeving hieromtrent, zoals de:

- Wet Geneeskundige Behandelovereenkomst (WGBO).
- Wet Kwaliteit, Klachten en Geschillen Zorg (WKKGZ).
- Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG)

2.3 Hygiëne en zorgvuldig handelen

Men dient te voldoen aan de laatst geldende norm voor hygiënisch en zorgvuldig handelen, die de NVFB heeft geaccordeerd, zijnde de *Richtlijn voor het hygiënisch werken in het bekkenbodengebied* (KNGF/NVFB) en *Hygiënemaatregelen bij echografisch onderzoek en TEE* (www.wip.nl).

2.4 Informatie voor verwijzers

Voor verwijzers heeft de bekkenfysiotherapeut materiaal beschikbaar, waarin het volgende beschreven is:

1. De mogelijkheden en beperkingen van bekkenfysiotherapeutische diagnostiek en toelichting geven dat de bekkenfysiotherapeut geen medische diagnose zal stellen.
2. Beschrijving van functionele echografie bekkenregio
3. Voor welke klachten en welk type cliënten echografie binnen de bekkenfysiotherapie toegepast kan worden
4. Contra-indicaties voor echografie
5. Rapportage en overleg
6. Calamiteitenprotocol: kennis van rode vlaggen
7. Kwaliteitsbewaking: Hygiëne protocol

2.5 Informatie voor cliënten

Voor de cliënt moet de volgende informatie beschikbaar zijn:

1. Cliënt informeren over de mogelijkheden en beperkingen van bekkenfysiotherapeutische diagnostiek en toelichting geven dat de bekkenfysiotherapeut geen medische diagnose zal stellen.
2. Beschrijving van functionele echografie bekkenregio
3. Voor welke klachten echografie binnen de bekkenfysiotherapie toegepast kan worden en mogelijke consequenties voor de cliënt
4. Kwaliteitsbewaking: Hygiëne protocol

3. Opleiding

3.1 Opleidingskader

Een opleiding voor functionele echografie van de bekkenregio is te allen tijde opgezet binnen het raamwerk van de European Federation of Societies for Ultrasound in Medicine and Biology (EFSUMB).

3.2 Benodigde competenties en vaardigheden na opleiding echografie

- Het veilig kunnen uitvoeren van 2D-echografie.
- Het herkennen van de anatomie, bij “gezonde personen” zonder aanwijsbare pathologie, in rust en beweging en in lig en in stand.
- Het beoordelen van functionele echografie bij een cliënt binnen een behandeltraject.
- Het in beeld brengen van het functioneren van het houdings- en bewegingsapparaat, ten behoeve van het doen van uitspraken over de functie van de bekkenregio.
- Het beoordelen van het functioneren van structuren (banden, pezen en spieren) en hun onderlinge samenhang.
- Het kunnen onderzoeken met functionele 2D-echografie.
- Het interpreteren van functionele 2D-echografie tussen diverse cliënten en van verschillende behandeltrajecten onderling.
- Herkennen van calamiteiten en het opstellen van een protocol met rode vlaggen voor directe verwijzing naar huisarts of specialist.
- Kennis hebben van contra-indicaties.

3.3 Algemeen theoretisch kader opleiding

De bekkenfysiotherapeut dient theoretische kennis te hebben van:

- Technische kennis echografie
- Veiligheid echografie
- Echografische apparatuur
- Scantechnieken
- Echografische artefacten
- Anatomie van de bekkenregio
- Echografische bevindingen van “gezonde personen”
- Het functionele proces in de bekkenregio met herkennen van disfunctie
- Indicaties voor echografie in relatie met andere bekkenfysiotherapeutische interventies
- Begeleid scanning tijdens opleiding/leertraject/logboek

3.3.1 Basiskennis algemene echografie

Natuurkundige aspecten:

- Uitleg ultrageluid

Technische kennis:

- Apparatuur
- Transducer
- Algemene kennis voor ultrasound Depth/Gain/Focus

Basiskennis:

- Anatomie
- Weefsel herkenning
- Assenstelsel

3.3.2 Competenties: Functionele 2D-echografie bekkenregio

Ruglig plaatsbepaling en interpreteren van activiteit:

- M. rectus abdominus, m. transversus abdominis, m. obliquus internus, m. obliquus externus en het diafragma
- Meten van de diastase m. rectus abdominus
- Blaasinhoud
- Beweging van de blaas tijdens bekkenbodembodem activiteit
- Beweging diafragma

Buiklig plaatsbepaling en interpreteren van activiteit:

- M. multifidus

Lig en stand plaatsbepaling en interpreteren van activiteit:

- Translabiaal/perineaal voor bekkenbodembodem (mid-sagittale vlak)
- Beweegpatroon bekkenbodembodem; anorectale hoek, anale sfincter
- M. levator ani
- Diafragma urogenitale
- Verzakkingen: voorste-, middelste- en achterste compartiment

Klinisch redeneren en verband leggen tussen de mate van prolaps in relatie tot de functie van de bekkenbodembodem. Hetgeen wat wij hiermee bedoelen: het functioneel beoordelen of de prolaps de training van de bekkenbodembodem belemmert, waarna in samenspraak met de gynaecoloog kan worden besloten tot aanvullende/andere interventies.

3.3.3 Praktisch kader opleiding

Het is evident dat het opdoen van ervaring een uiterst belangrijke voorwaarde is voor het juist toepassen van echografie. Het werken met echografie vraagt zeer veel praktische oefening van de bekkenfysiotherapeut.

- spreiding van lesdagen, zodat er geoefend kan worden (herhalen van vaardigheden)
- tentamens en eindexamen (theoretisch en praktisch)
- ethiek m.b.t. werken in de bekkenregio
- het aanstellen van een tutor*/intervisie voor, tijdens en na de opleiding
- stageperiode van 25 uur werken met functionele bekkenechografie waarin tijdens de stage alle bovengenoemde competenties worden beoordeeld.

*Tutor moet minimaal 2 jaar aaneengesloten werkzaam zijn met functionele bekkenechografie na het behalen van het certificaat van een door een NVFB goedgekeurde scholing.

3.3.4 Auditering van de opleidingen

De NVFB auditeert de opleidingen echografie voor bekkenfysiotherapeuten. De NVFB toetst of de opleiding in voldoende mate voldoet aan de in dit hoofdstuk 3 gestelde eisen. De NVFB publiceert de opleidingen echografie die met goed gevolg deze audit hebben doorstaan op haar website.

¹ Teyhen DS. Rehabilitative ultrasound imaging: the roadmap ahead. J Orthop Sports Phys Ther 2007 Aug;37(8):431-3.

² Beroepsprofiel Bekkenfysiotherapie 2014 – paragraaf 1.2.3, 1.3.1, 1.4 en 3.3.2

³ Vastgesteld door experts met behulp van Delphi ronde 2017

⁴ Guideline for Technical Quality Assurance (TQA) of Ultrasound devices (B-Mode) – Version 1.0 (July 2012)
EFSUMB Technical Quality Assurance Group – US-TQA/B en BMUS-Safety-Guidelines-2009-revision-FINAL-Nov-2009